

Verzonden aan: Centraal Bureau voor de Statistiek, Centraal Planbureau, Planbureau voor de Leefomgeving en Sociaal en Cultureel Planbureau

Aan: Centraal Bureau voor de Statistiek
Drs. G. van der Veen, Directeur Generaal
Postbus 24500
2490 HA Den Haag

2 april 2009

Van: Dr. R. Hueting
Roelofsstraat 6
2596 VN Den Haag

Betreft: Monitor Duurzaam Nederland 2009

Geachte heer Van der Veen,

Graag wil ik u gelukwensen met de publicatie van bovenvermeld rapport, waarin een grote hoeveelheid gegevens zijn verzameld over de zogenoemde brede duurzaamheid. Tot mijn geruststelling gaat het rapport niet mee met de mode om indicatoren over vaak conflicterende doelstellingen weer te geven in één getal.

Tot mijn spijt speelt de indicator voor het oorspronkelijke begrip duurzaamheid, dat betrekking heeft op de fysieke basis van ons bestaan (het milieu), in uw rapport geen rol. Deze indicator, het milieuduurzaam nationaal inkomen (mDNI), wordt in uw rapport verworpen op twee gronden die u haalt uit een niet gepubliceerde tekst van Jeroen van den Bergh.

De eerste grond is dat het mDNI, een milieu-indicator, te beperkt is omdat het geen rekening houdt met andere welvaart beïnvloedende factoren. Dit verwijt begrijp ik niet. Want het mDNI is een milieu-indicator en corrigeert, zoals de naam al aangeeft, uiteraard niet voor alle belangrijke tekortkomingen van het BNP als welvaart/vooruitgangsindicator. In mijn publicaties heb ik sinds half jaren zestig het gebruik van het BNP als alomvattende indicator voor welvaart en zelfs vooruitgang *tout court* scherp bekritiseerd, maar nooit het mDNI als een dergelijke indicator gepresenteerd. Het tegendeel is het geval. In ten minste 20 publicaties schrijf ik nadrukkelijk dat het milieu één van de welvaart beïnvloedende factoren is, naast andere zoals productie, werkgelegenheid, inkomensverdeling en arbeidsomstandigheden. Dit is al zo in mijn studie 'Nieuwe schaarste en economische groei. Meer welvaart door minder productie?' uit 1974, waarin een zeer uitgebreide, maar niet volledige, opsomming van bezwaren staat tegen het zojuist genoemde gebruik. Indicatoren voor andere welvaart beïnvloedende factoren zijn in mijn publicaties over het mDNI steeds als belangrijke informatie aangemerkt. In een e-mail wisseling met Jeroen van den Bergh heeft hij dit verwijt teruggenomen.

Het tweede verwijt is dat het mDNI berust op een groot aantal aanvechtbare veronderstellingen. Ik heb echter, samen met Bart de Boer en Thea Sigmond, in het geciteerde stuk geen enkele aanvechtbare veronderstelling genoemd gezien. Bovendien is dit niet waar.

Het mDNI, waaraan 40 jaar is gewerkt en dat grote wetenschappelijke erkenning heeft gekregen, wordt in uw rapport dus afgeschreven op grond van niet geldige argumenten uit een niet gepubliceerde tekst. Een herziene tekst is onlangs gepubliceerd onder de titel 'The GDP Paradox'. Daarin komen de door u vermelde verwijten niet voor.

Met vriendelijke groet, mede namens Ir. Bart de Boer en Thea Sigmond,

(Roefie Hueting)

Centraal Bureau voor de Statistiek • Statistiek Nederland
Directeur- Generaal

De heer dr. R. Hueting
Roelofsstraat 6
2596 VN Den Haag

contactpersoon **dhr. E. Schepens**
contact

doorkiesnummer **(070) 337 4142**
direct line

uw brief van
your letter of

ons kenmerk **CBO-2009-051**
our reference

bijlage(n)
enclosure(s)

onderwerp **Monitor Duurzaam Nederland 2009**
re

Den Haag, 18 mei 2009

Geachte heer Hueting,

Graag reageren wij op uw brief van 2 april jongstleden.

Allereerst willen wij u danken voor uw reactie, waarin u aangeeft blij te zijn dat zo'n grote hoeveelheid gegevens is verzameld over duurzaamheid. U geeft echter ook aan dat u problemen heeft met een aantal passages uit de monitor betreffende het door u ontwikkelde DNI. Vooropgesteld, het was niet de bedoeling het DNI af te serveren. Sterker, bij de onderzoekers van het CBS en PBL bestaat veel respect en waardering voor uw werk. Graag wil ik, middels deze brief, ingaan op de problemen die u heeft met de monitorteksten.

De kerndoelstelling van de Monitor Duurzaam Nederland (MDNL) is om een indicatorenset voor duurzaamheid te creëren. Hiervoor is de "kapitaalbenadering" gebruikt waardoor de auteurs van de MDNL duurzaamheid breder opvatten dan alleen de relatie tussen milieu en economie. Blijkbaar bent u het eens met de beslissing om indicatoren over vaak conflicterende doelstellingen niet weer te geven in één getal. In de hoofdtekst van paragraaf 1.2.3 wordt dan ook aangegeven waarom de monitor deze zogenaamde samengestelde indicatoren niet wil gebruiken. Wel noemen we expliciet een aantal van de voordelen van samengestelde indicatoren.

Aan het einde van deze paragraaf is ook een kader opgenomen met enkele voorbeelden van samengestelde indicatoren. In de Monitor is bewust voor deze drie gekozen (en bijvoorbeeld niet voor de ISEW of GPI) omdat deze de belangrijkste zijn in het Nederlandse debat. Voor alle drie samengestelde indicatoren wordt de essentie van de indicator aangegeven, samen met één of meer voor- en nadelen ervan.

CBS Den Haag
Henri Faasdreef 312
Postbus 24500
2490 HA Den Haag
Tel. 31 (0)70 337 38 00
Fax 31 (0)70 387 74 29

CBS Heerlen
Kloosterweg 1
Postbus 4481
6401 CZ Heerlen

Tel. 31 (0)45 570 60 00
Fax 31 (0)45 572 74 40

Vervolgblad nr. 1 behorende bij brief CBO-2009-051 d.d. 18 mei 2009

Dit is nadrukkelijk niet bedoeld om deze indicatoren voor andere doeleinden dan de MDNL te verwerpen, zoals uw brief lijkt te suggereren. U betoogt dat wij foutief twee argumenten uit het artikel van Van den Bergh citeren. U lijkt dit om twee redenen onacceptabel te vinden: 1) de tekst was ongepubliceerd en 2) de argumenten staan niet in de betreffende tekst en zijn bovendien niet correct.

Wat betreft de "ongepubliceerde" tekst wil ik graag een kanttekening plaatsen. In het artikel 'BNP, weg ermee' in het blad Economisch Statistische Berichten heeft Jeroen van den Bergh de volgende zinsnede opgenomen: 'Een uitgebreide versie van dit artikel met alle relevante literatuur is verkrijgbaar bij de auteur'. Aan deze uitgebreidere (en openbare) versie refereren wij. Hoewel de versie op een ongebruikelijke manier openbaar is gemaakt, was dit voor ons geen reden deze niet als referentie te gebruiken.

U noemt ook twee inhoudelijke problemen waar we graag op willen reageren:

1. Het eerste punt dat u naar voren brengt (u noemt het, o.i. ten onrechte, een verwijt), is dat de monitor zegt dat het DNI zich beperkt tot de milieuaspecten. Dit staat ook in de tekst waaraan wordt gerefereerd, en het wetenschappelijk artikel dat inmiddels is gepubliceerd door Van den Bergh ('The GDP Paradox'), verwoordt het als volgt: '..... as opposed to SNI and GS which are restricted to corrections for environmental damage and natural resources use' (p. 125). Terecht wijst u in uw eigen brief erop dat u dit al in vele publicaties hebt aangegeven. Uit de zin: 'Het heeft als nadelen dat het zichzelf beperkt tot milieuen natuureffecten' mag alleen maar opgemaakt worden dat in de monitor geen plaats is voor het DNI als 'totaalindicator' omdat de andere aspecten van welvaart niet worden meegenomen. Alles overziende is uw kritiek met betrekking tot dit onderdeel niet goed te plaatsen.
2. Het tweede onderdeel dat u ter sprake brengt, is de zinsnede over aanvechtbare veronderstellingen. Dit mag inderdaad niet worden toegerekend aan het artikel van Van den Bergh. Het had in de tekst als losse zin in de monitor moeten staan om aan te geven dat het geen citaat uit het bewuste artikel is. De formulering van deze zin is blijkbaar voor meerdere uitleg vatbaar. We wilden in de box wijzen op de aannames over bijvoorbeeld technologie en duurzaamheidsnormen die worden gemaakt bij de operationalisering van het DNI. Dat is niet gedaan.

Wij hopen dat met deze reactie op uw brief een beter beeld is ontstaan van de beweegredenen voor de monitorteksten over het DNI. Om conceptuele redenen rekent het CBS het niet tot zijn taak het DNI in zijn statistieken op te nemen. Ook de berekening van het DNI rekenen we niet tot de taken van het CBS. Zowel CBS als PBL zijn bereid, middels de verstrekking van gegevens, toekomstige berekeningen van het DNI te ondersteunen.

Vervolgblad nr. 2 behorende bij brief CBO-2009-051 d.d. 18 mei 2009

Indien wij in toekomstige publicaties enige uitleg over het DNI willen opnemen, zullen wij daarbij rekening houden met de door u gemaakte opmerkingen. Nogmaals, wij hebben grote waardering voor uw baanbrekende werk.

Met vriendelijke groet,

Gosse van de Veen
Directeur Generaal

Centraal Bureau voor de Statistiek
Den Haag / Heerlen

Maarten Hajer
Directeur

Planbureau voor de Leefomgeving
Den Haag / Bilthoven

11-6-2009

Aan Drs. Gosse van de Veen, Directeur Generaal CBS en
Prof. Dr. Maarten Hajer, Directeur PBL

Van Roefie Hueting

Geachte heren Van de Veen en Hajer,

Wel bedankt voor uw vriendelijke reactie d.d. 18-5 op mijn brief van 2-4. U schrijft nadrukkelijk onder andere het mDNI niet voor andere doeleinden dan de Monitor te verwerpen. Mag ik hierin lezen dat het uw bedoeling is het mDNI in een andere context wél te gebruiken? Want zou uw mededeling anders niet vrijblijvend zijn? Tot nu toe is in uw publicaties van het mDNI geen gebruik gemaakt. Slechts zijn in de Milieubalans de uitkomsten van de ramingen vermeld conform de afspraak die destijds onder leiding van minister Wijers is gemaakt. In de publicaties van het CBS wordt het mDNI (dat daar op instigatie van Tinbergen is ontworpen) nergens vermeld, ook niet in een publicatie als De Nederlandse Economie, die gezien zijn opzet tot zo'n vermelding c.q. bespreking uitnodigt. Eigenlijk wordt het mDNI tot nu toe doodgezwegen. Hopelijk betekent uw opmerking dat daar nu verandering in komt.

Ik heb drie kleine opmerkingen.

U rubriceert het feit dat het mDNI niet alle aspecten van de welvaart omvat bij de nadelen ervan. Maar gezien wat u schrijft in uw tweede alinea moet dit toch ook volgens u zelf worden gerubriceerd onder de voordelen van het mDNI?

Naar ik begrijp uit de tweede en derde alinea van uw brief wil de monitor geen samengestelde indicatoren in de zin van: verschillende welvaart beïnvloedende factoren zoals productie, milieu, werkgelegenheid enz. in één cijfer, en wil de monitor óók geen samengestelde indicatoren in de zin van: de onderdelen van een bepaalde welvaart beïnvloedende factor zoals productie, milieu, enz. in één cijfer. In het mDNI (een milieu-indicator) worden de verschillende soorten milieubelasting en –uitputting samengewogen op de factorkosten van hun eliminatie. Volgens de algemene aanvaarde definitie is produceren het toevoegen van waarde. Het NI is de som van de toegevoegde waarden van de verschillende producten, die worden samengewogen op hun factorkosten. Uw bezwaar keert zich dus niet alleen tegen het mDNI maar ook tegen het NI. Ik zie dit beargumenteerd anders. U kunt dit nalezen in mijn discussie met Jeroen van den Berg over zijn totale verwerping van het NI op mijn website www.sni-hueting.info. Als u dat op prijs stelt ben ik bereid dit belangrijke punt nader te bespreken met u of uw medewerkers.

Naar ik begrijp neemt u de opmerking over aanvechtbare veronderstellingen terug. Het maken van veronderstellingen is onontkoombaar. Ten eerste omdat de preferenties niet kunnen worden gemeten, waardoor ook het NI wat dit betreft op een veronderstelling berust; bij de daarbij veronderstelde preferenties worden immers de gebruikte prijsverhoudingen impliciet verondersteld optimaal te zijn. Daarnaast is vooral de substitutie van niet-vernieuwbare hulpbronnen van belang. De hiervoor ontwikkelde methode (met inherente veronderstelling) is tot stand gekomen in samenspraak met Tinbergen, de belangrijkste medewerker die het CBS binnen zijn muren heeft gehad. Hierover heb ik al dan niet met anderen herhaaldelijk gepubliceerd. Over deze en andere aannamen wil ik, als u daar prijs op stelt, gaarne nadere toelichting geven. De gemaakte aannamen zijn naar mijn mening niet aanvechtbaar. Ik voeg wat de aannamen betreft graag een passage in uit mijn brief aan Coen Teulings, waarvan u een kopie ontving.

“Dit is een van de onderwerpen die we nog niet hebben kunnen bestuderen en waarvoor we geen proefberekeningen hebben kunnen maken. De hiervoor aan de Kamer toegezegde middelen zijn nooit uitgekeerd. (Over dit feit worden onwaarheden verteld. Een stuk waaruit dat blijkt kan ik je toezenden.). Ik moge over dit en andere thema’s nog het volgende opmerken. Je kunt volgens mij niet over milieuduurzaamheid (het oorspronkelijke duurzaamheidbegrip) praten zonder dat begrip gedefinieerd te hebben en een orde van grootte, hoe ruw ook, te hebben geraamd van de kosten om het te bereiken. Dit was de opvatting van Tinbergen, die het CPB oprichtte en met wie ik hierover vrij intensief van gedachten heb gewisseld en ook gepubliceerd. Ik schrijf voor je gemak mijn definitie nog een keer op: het beschikbaar houden van de vitale gebruiksmogelijkheden van de niet door de mens gemaakte fysieke omgeving (milieufuncties) waarvan hij/zij voor 100% afhankelijk is in alles wat hij/zij doet.”

Met vriendelijke groet,

Roefie Hueting

Centraal Bureau voor de Statistiek •

Directeur- Generaal

De heer dr. R. Hueting
Roelofsstraat 6
2596 VN Den Haag

contactpersoon
contact **dhr. E. Schepens**

doorkiesnummer
direct line **(070) 337 4142**

uw brief van
your letter of

ons kenmerk
our reference **CBO-2009-095**

bijlage(n)
enclosure(s)

onderwerp
re **Monitor Duurzaam Nederland 2009**

Den Haag, 16 juli 2009

Geachte heer Hueting,

Graag reageren wij op uw brief van 11 juni jongstleden.

Wederom bedankt voor uw brief naar aanleiding van de Monitor Duurzaam Nederland 2009 waarin u een aantal theoretische punten aansnijdt met betrekking tot het Duurzaam Nationaal Inkomen en het gebruik ervan. U noemt een aantal punten waar uitgebreid over gediscussieerd kan worden en waarover tot op heden verschillen in inzicht bestaan. Deze punten betreffen met name de operationalisering van duurzaamheid, de reikwijdte en de beleidsrelevantie van het Duurzaam Nationaal Inkomen. Het zijn echter ook zaken die zich ons inziens niet lenen voor een uitwisseling van gedachten in een correspondentie als deze, maar eerder in een brede discussie over vergroening van de economie.

Het CBS en PBL hebben overigens geen plannen omtrent het DNI, maar onze toezegging om te helpen bij de databehoefte voor doorrekeningen van anderen blijft overeind.

Met vriendelijke groet,

CBS Den Haag
Henri Faasdreef 312
Postbus 24500
2490 HA Den Haag

Tel. 31 (0)70 337 38 00
Fax 31 (0)70 387 74 29

Geert Bruinooge
Plv. Directeur-Generaal

Centraal Bureau voor de Statistiek
Den Haag / Heerlen

CBS Heerlen
CBS-weg 11
Postbus 4481
6401 CZ Heerlen

Tel. 31 (0)45 570 60 00
Fax 31 (0)45 570 71 40

Maarten Hajer
Directeur

Planbureau voor de Leefomgeving
Den Haag / Bilthoven

4-8-09

Aan Drs. Geert Bruinooge, plv . Directeur Generaal CBS en
Prof. Dr. Maarten Hajer, Directeur PBL
Postbus 24500 Postbus 303
2490 HA Den Haag 3720 AH Bilthoven

Van Roefie Hueting
Roelofsstraat 6
2596 VN Den Haag

Geachte heren Bruinooge en Hajer,

Hartelijk dank voor uw brief van 16-7-09, die op zich, conform de kennelijke bedoeling, een bevredigende afsluiting van onze briefwisseling had kunnen zijn. Maar de hierin genoemde punten waarover 'verschillen in inzicht bestaan' zijn niet de punten waarop u in de Monitor het milieu-duurzame nationaal inkomen (mDNI) afvoert. Die laatst genoemde punten zijn niet juist en de publicatie ervan beschadigt het mDNI. Ik had gehoopt en deels ook, naar nu blijkt ten onrechte, vermoed dat u ze terug zou nemen zodat die beschadiging enigszins gemitigeerd zou kunnen worden. Dat is dus helaas niet gelukt.

Uiteraard stel ik het zeer op prijs dat u zich graag aan de gemaakte afspraken wilt houden: CBS statistische gegevens en PBL duurzaamheidnormen en publicatie. Maar het is u waarschijnlijk wel bekend dat de aan de Kamer voor het mDNI toegezegde middelen nooit zijn uitgekeerd en dat daarover onwaarheden worden verteld (ik heb documentatie waaruit dit blijkt). Daardoor stagneert de hoog nodige verbetering, uitbreiding en ontwikkeling van het mDNI al zes jaar, nationaal en internationaal. Ik vrees daarom dat van die afspraken geen gebruik meer zal kunnen worden gemaakt. De aanvullende informatie over de fysieke basis van het menselijk bestaan die het mDNI kan geven zal door een reeks voorvallen zoals het onderhavige hoogst waarschijnlijk niet beschikbaar komen voor het maatschappelijke en politieke afwegingsproces.

Dat er, ook onder NR mensen, verschillend tegen het mDNI wordt aangekeken, moge blijken uit een citaat, op blz. 22 van het artikel The Old Man and the SNI, van Henk van Tuinen, oud hoofd NR CBS en een ambtsvoorganger van Geert Bruinooge. Dit artikel is te vinden op de website www.sni-hueting.info.¹

Met vriendelijke groet,

Roefie Hueting

1

In my paper for the OECD-conference (background paper for the session on official statistical offices) I strongly recommended official statistics to initiate and stay involved in estimating the eSNI because I am convinced that the economic concept of the eSNI is theoretically sound and policymakers and society are in urgent need of this indicator which shows how much the current economic development differs from a sustainable path. The fundamental assumption underlying the eSNI is that economic subjects have a preference for sustainability and the eSNI shows the level of NI attainable applying current technology within the constraint of sustainability. The presentation of data on eSNI alongside those of standard NI must inspire policymakers to develop strategies which effectively decrease the distance between both variables. These strategies can be targeted to the level and composition of standard NI as well as to technological innovation which increases the level of future eSNI. Therefore, the function of eSNI is limited to present information for evidence based policymaking. The eSNI itself does not set a target but it helps policymakers in developing targets for their strategies.

Centraal Bureau voor de Statistiek
Centrale Beleidsstaf

• *Statistiek Nederland*

De heer R. Hueting
Roelofsstraat 6
2596 VN Den Haag

contactpersoon
contact P. Spannenburg
doorkiesnummer
direct line (070) 337 5361
uw brief van
your letter of
ons kenmerk
our reference CBO-2009-115
bijlage(n)
enclosure(s)
onderwerp
re Monitor Duurzaam Nederland
Den Haag, 15 september 2009

Geachte heer Hueting,

Zeske Roefie

Gegeven de uitwisseling van standpunten tot nu toe in onze briefwisseling, ga ik ervan uit dat een verdere voorzetting daarvan geen invloed zal hebben op onze posities. Daarbij respecteer ik die van u.

Het lijkt mij daarom wijs de briefwisseling te beëindigen.

Overigens zal het CBS zich blijven inspannen om te kunnen voldoen aan verplichtingen voortvloeiend uit aanbevelingen van UN Committee of Experts on Environmental Economic Accounting (UNCEEAA) en uit de European Strategy for Environmental Accounting (ESEA 2008).

Met vriendelijke groeten,

Geert Bruinooge
Plv. Directeur-Generaal

CBS Den Haag
Henri Faasdreef 312
Postbus 24500
2490 HA Den Haag
Tel. 31 (0)70 337 38 00
Fax 31 (0)70 387 74 29

CBS Heerlen
CBS-weg 11
Postbus 4481
6401 CZ Heerlen
Tel. 31 (0)45 570 60 00
Fax 31 (0)45 572 74 40